

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta (VNS 5/2016 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten hallintovaliokunnalle. Määräaika: 14.10.2016.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kansliapäällikkö Päivi Nerg, sisäministeriö
- kaupallinen neuvos Tomi Lounema, työ- ja elinkeinoministeriö
- hallintojohtaja Asko Harjula, Huoltovarmuuskeskus
- johtava asiantuntija Mika Susi, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- kyberturvallisuuden professori Jarno Linnéll, Aalto-yliopisto
- koulutus päällikkö (kyberturvallisuus) Tero Oittinen, Maanpuolustuskoulutusyhdistys

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Selonteon lähtökohdat

Valtioneuvosto on laatinut hallitusohjelman linjaukseen perustuen selonteon sisäisestä turvallisuudesta. Selonteon taustana on voimakas toimintaympäristön muutos, jossa sisäinen ja ulkoinen turvallisuus limittyvät vahvemmin toisiinsa. Talousvaliokunta on tarkastellut selontekoa toimialansa mukaisesti ennen muuta taloudellisen toimintaympäristön ja huoltovarmuuden näkökulmista.

Valiokunta pitää valitettavana, että sisäinen turvallisuus on selonteossa rajattu koskemaan ainoastaan sisäasiainhallinnon toimijoita. Tämä vaikuttaisi olevan ristiriidassa sen moniulotteisen turvallisuusympäristön kanssa, jota myös selonteon esipuheessa ja johtopäätösten kappaleessa 3.3 on lyhyesti kuvattu. Yhteen hallinnonalaan rajoittuva siilomainen näkökulma ei edesauta kokonaiskuvan muodostamista monimutkaisesta ilmiöstä. Esimerkiksi sellaisia laajasti turvallisuuteen vaikuttavia kokonaisuuksia kuin digitalisaatio, kyberturvallisuus, energia ja ympäristöturvallisuus on selonteon mukaan tarkoitus käsitellä osana selonteon jälkeen laadittavaa sisäisen

Valiokunnan lausunto TaVL 33/2016 vp

turvallisuuden strategiaa. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että valitun lähestymistavan vuoksi erilaisten sisäistä turvallisuutta käsittelevien asiakirjojen suhde toisiinsa, merkitys ja keskinäinen hierarkia jäävät vaikeasti hahmottuviksi.

Sisäinen turvallisuus kilpailukytekijänä

Valiokunta on tarkastellut sisäistä turvallisuutta kilpailukyvyn näkökulmasta. Turvallisuudesta on muodostunut kilpailukytekijä, ja yritykset arvostavat yhä enemmän turvallista ja ennakoitavaa toimintaympäristöä. Tämä korostuu erityisesti digitaalisessa taloudessa, jossa fyysinen infrastruktuuri, informaatio ja osaaminen kietoutuvat yhä tiiviimmin yhteen. Yritysten valitessa sijaintipaikkaa keskeisiä kilpailutekijöitä ovat esimerkiksi vakaus, sähkön saanti, osaavat ihmiset ja toimiva lainsäädäntöympäristö.

Turvallisuusympäristön luomisessa teknologian tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen ja osaamisen kehittäminen ovat paitsi välttämättömyys myös kilpailutekijä. Tältä kannalta merkittäviä ilmiöitä ovat esimerkiksi robotisaatio, esineiden internet, virtualisaatio, keinoälyn kehitys, nanomateriaalit, bioteknologia ja energiateknologia. Talousvaliokunta pitää tärkeänä selonteossa tunnistettuja teknologian tarjoamia mahdollisuuksia ja tavoitetta, että kaikki sisäisen turvallisuuden toimijat olisivat vuoteen 2020 mennessä edelläkävijöitä toimintatapojen ja muotojen kehittämisessä sekä uusien teknologioiden käyttöönotossa ja hyödyntämisessä. Tämä avaa samalla mahdollisuuksia alan yritystoiminnan ja viennin kehittymiselle.

Huoltovarmuus ja kyberturvallisuus

Huoltovarmuudella on keskeinen yhteys sisäiseen turvallisuuteen. Edellä kuvatun rajauksen vuoksi selonteko ei varsinaisesti käsittele huoltovarmuuteen liittyviä kysymyksiä, vaan ne on tarkoitettu huomioida tulevassa sisäisen turvallisuuden strategiassa. Talousvaliokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että eri sektorien materiaalisesta huoltovarmuudesta eli energiahuollon, elintarvikehuollon, puolustusvoimien sodan ajan huollon, logistiikan ja terveydenhuollon riskien voidaan arvioida olevan yleisesti hyvin hallinnassa. Sen sijaan näihin kiinteästi liittyvien kyberturvallisuuden ilmiöiden arviointi on olennaisesti vaikeampaa.

Kyberturvallisuudessa keskeiset uhkakuvat liittyvät toisaalta infrastruktuuriin, toisaalta informaation eheyteen. Samalla korostuvat uhkakuvien keskinäinen riippuvuus ja yhteen kietoutuminen sekä omistajuus. Tällaisessa toimintaympäristössä korostuvat erityisesti datakaapelien ja keskustusten merkitys ja kriittisen infrastruktuurin fyysinen suojaaminen. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, ettei selonteossa ole tarkasteltu esimerkiksi datakeskusten ja tiedonsiirron edellyttämän infrastruktuurin fyysistä turvaamista.

Yritysten ja viranomaisten yhteistyö

Sisäisen turvallisuuden varmistamisessa korostuu yritysten ja viranomaisten yhteistyö myös sen vuoksi, että yhteiskunnan keskeinen infrastruktuuri on yritysten omistamaa. Elinkeinoelämä myös ylläpitää merkittävää osaa yhteiskunnalle elintärkeistä toiminnoista. Yksityisen sektorin osallistuminen on edellytys huoltovarmuuden turvaamiselle ja toiminnan jatkuvuudelle. Turvallisuuden viranomaisten ja yritysten välisen tietojen vaihdon tulee olla toimivaa. Sisäinen turval-

Valiokunnan lausunto TaVL 33/2016 vp

lisuus ja huoltovarmuus tulee ottaa huomioon strategisina lähtökohtina myös valtion omistajapolitiikassa.

Talousvaliokunta painottaa edellä kuvattujen ilmiöiden ja näkökulmien merkitystä tulevaa sisäisen turvallisuuden strategiaa laadittaessa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Talousvaliokunta esittää,

että hallintovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 7.10.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen ps
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Harry Harkimo kok
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Markus Lohi kesk (osittain)
jäsen Martti Mölsä ps
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Antero Vartia vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen